

ИЗЛАЗИ ТРИ ПУТ У МЕСЕЦУ И СТАЈЕ 60 ГР. НА ГОДИНУ, 32 НА ПО ГОДИНЕ.

ГОДИНА

6
1869**ВОЈИН**

БРОЈ

29

10. Октобра.

ЛИСТ ЗА ВОЈНЕ НАУКЕ, ВЕШТИНЕ И НОВОСТИ.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ Драгашевић, официр.

Јуришна колона при новоме оружју. — Војно-научне задруге и њихов значај. — Уписницима војиновим.

Јуришна колона при новоме оружију.*

(Свршетак.)

Пре но што се уђе у бој, ови ће штитоносци јахати на коњима или магарцима, те да би тако могли сачувати своју снагу за јуришан тренутак, и да не би никад са умора испустили згодан јуришни тренут који треба вазда лѐтом хватати.

Они треба да су врло јаки, те да их ни два ни три зрна у исти мах добивена, не могу задржати у њиховоме ходу; а овај избор не ће бити тако тежак, јер ће из све војске тек малени део требати да се изабере. У осталом, ако би баш ко и посрнуо, можемо рачунати да ће га уздржати војници одмах иза њега у реду; а за случај, у коме би један или други оне-способио за борбу мора се извесни број оваких истих људи имати у резерви, из које ће се брзо измена чинити. Они ће се при јуришу борити само у личној обрани, више никад; с тога да би слободнији у радњи били, не ће имати никаква оружија до једнога револвера.

* Види 25 бр. „Војинов“ ове године

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Говорећи о штитовима, ми ће мо поменути само неопходне особине њихове. Кад ове побројимо, лако ће се моћи после видети и све појединости при грађењу.

Штит треба да је колико и човек висок, па нешто и мало виши, ширина треба да му је толика, како ће се са суседним штитовима моћи да укршта. Као и оклоп, он ће бити испупчен, подељен по средини ивицом испадном или ивицом **du buse**, а са свију страна окотарен надстрешником (*douttieres*); — оваки је лик случаја подједнако потребан ал посебице штит и с тога треба да је такав и испупчен да не смеће коленима уходу. У висини очију на штиту ће се избости неколико удесних рупица, кроз које ће штитоносац моћи да гледа. Штит тај толико сталан, да може издржати зрно на свакој даљини, — треба да је и што је могуће више лаг, — а то нам се види у толико извршивије, у колико цео свет данас зна да онај коњички заједно с леђима његовим тежи од прилике осам килограма, и у колико је с друге стране познато, да пешак носи у пољу 30 и до 40 килограма, кад је са свом спремом.

Ми рачунамо да ће штит наш тежити између 30 и 40 килограма. Ако се узможе начинити штит од алужинијума, као што се то испитивало рад оклопа, — тежина штита тада била би четири пута мања. Али са овим градивом истина се једно добро добија, ал се с њим одмах и нова махна порађа. Тромина т. ј. штита као противство промениће се, и ударци зрна биће много осетлији руци штитоносца, и он их чешће не ће моћи издржати. Тек озбиљним испитива-

њем може се пронаћи најудесније градиво, које ће моћи имати обе потребне особине у исти мах: при најмањој тежини штита најнеосетлијег преношења зрневље снаге.

За ношење штитова мора се изнаћи такав начин, који ће сву тежину пренети на рамена и обе руке штитоношчеве, — ал већ морају тако просте бити, да се штит може у мах скинути и опет подићи. Излишно би било мислимо и поменути, да ће веза бити другачије, кад су од штитова, што бокове заклањају.

Особиту пажњу ваља поклонити истраживању оних пружних тела која ће се метути између човека и штита. Као што ваља изабрати, она ће две цели имати, да што више одвоји штит од човека, да би му гледање и хођење било лакше и да што је више могуће расплива удар зрна, те да посач не осети то јако. Ми предлажемо за ово или каучукова или жилава и врло пружна тела, која ће се у довољном броју метути на унутрашњу површину штита; на послетку удесно ће бити и свако друго средство, које ће моћи одговорити изреченим захтевима, а које се може са мало испитивања пронаћи.

Цео је свет данас увидео, да му је неопходно потребно пронаћи начин, како да се спасе од овог новог тако убијственог оружја. Скорашњи распис министарски — да се вежбају војске у брзом подизању (за по сахата) опкопа, па ма их и за врло мало поседали — служи нам као нов доказ потребности тога начина. И ми чинимо само један корак напред и препоручујемо да се те јуришне колоне усвоје тако

рећи, покретна фортификација. Овај начин заклона мислимо сачуваће француској војсци стару јуришну вредност и њен бајонет остаће и даље светао*).

Ужице, 10, 9, 1869.

НАПИСАО О. ГЕН.

Војно-научне задруге и њихов значај.

(НАСТАВАК)

До пре кратког времена војничка служба била е за чудо примамљива: слава је имала много више дражи у себи, захтеви су били мањи а у след тога и материјални рачуни и интереси од много мањег значаја. У то доба у војску су ишле по најбоље личности из народа. Данас пак, кад су науке достигле толики ступањ савршенства, кад су прокрчени толики путови, на којима се наука може применити на живот и народну привреду, — данас, велимо, за људе, који хоће рада, осим војничке каријере стоје отворена толика и разна попришта, на којима може сваки добити и славе и осигурати свој живот и своју будућност. Таква промена у савременом животу на сваки начин од незгодног је утицаја на војнички сталеж а особито на састав официрског тела. Војничка је служба сада тако рећи, прибежиште само оних људи, који из ма каквих узрока не могу наћи уживљење ни на каквом другом пољу; изузимајући незнатан број људи, који се од срца одају војничкој служби, сви остали сматрају је као привремено занимање, и остављају је, чим наступи згодна прилика.

(*) *Од преводијоца.* Овај чланак, и ако толико чудан, мислимо да не ће остати нечувен; и ми лепо молимо другове своје, да о њему свој суд изреку, — као што ће мо и сами одмах после то учинити.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

При таквом стању ствари лако је појмити, за што је војнички staleж тако далеко изостао у образованости иза савременог друштва, и зашто је пређе у војсци било много више знатних Личности но сада ово се пак никако не може да обори тиме, што је савршена Литература војна тако богата; она је истина велика и богата по броју дела, али кад се по вредности сравни са Литературом на крају последњег и у почетку овог века, па кад се не заборави још и то, да су се пређашњи писци при издавању дела имали борити са великим незгодама, којих данас нема онда једва да ће превага остати на нашој страни.

А међу тим официру у садање доба нуждан је далеко већи ступањ образованости него пређе, није довољно само да у службу ступи спреман, већ непрестано треба да се у своме послу усавршава. Књижевност у томе погледу много помаже, зато је правитељства свуда више или мање помажу: одређују награде за најбоља војничка дела и издржавају периодичке листове. Осим тога заводе се библиотеке, дају се такви послови, који захтевају, да је умна снага увек напрегнута, образују се официрски клубови, друштва, заједничке трпезе, војничке беседе, — све с том цељу, да чланови војничког staleжа мењају своје мисли и погледе, да се отргну од апатичког дремежа и да им се служба омили.

Пут је овај заиста користан и најпрактичнији, да се умна снага развија и држи непрестано напрегнута; Тако се само може и друштвени живот међу официрима да развија.

С тога се и обраћа на то свуда особита пажња, Тако опште официрске трпезе заведене су одавна у

Инглијској, Француској и Пруској војсци, а у последње време говорило се, да се заведу и у Аустро-Угарској војсци.

У Инглијској осим тога има особитих официрски клубова; у Француској заведене су у војном министарству и у ређиментама официрске беседе, где се претресају разна војничка питања; најпоследње у многим државама одавна а у неким од скора установљена су војно-научна друштва и скупови.

Друштва су ова у садање доба од велике користи, јер се ту претресају и одбијају нападања, која су се у последње доба против војних установа подигла, а у исто доба су најсигурније сретство да образованост и у масу војника продре. У друштвима тима заповедају се и претресају разна војничка питања и путем научне расправе постају јасна не само војницима но и грађанима. Само се тако могу погледи разбистрити и одклонити занешење којекаким празним теоријама.

Дружина тих било је до сада двојакних: академија, које састављају лица, која су већ својим делима позната и простих скупова, где може бити члан сваки који хоће да ради. Академије су прва и најстарија војничка друштва, но у новије доба обичније су просте војничке задруге.

Колико се зна, мисао о ученом друштву под именом војне академије, поникла је под француским Краљем Хенријем IV и његовим знаменитим министром Сином; но они у томе нису успели; али опет зато прва таква установа појавила се у француској; 1752 год. морски официри у Бресту, основали су дружину,

која се звала „Француска морска академија“ и имала је цељ, да унапређује морске науке.

Одма за тим, како је пала та прва војна академија, основана је 19. Новембра 1796. год. „Шведска војна академија“, која и сад још постоји. Она је имала задатак, да развија и шири општа војна знања како на суву тако и на води. Њени садањи штатути претресани су и потврђени 17. Новембра 1832. год., главни основи тих штатута били су ови:

Академију чине чланови урођеници и странци; први се деле на два реда; чланови су првог реда: сви вађни начелници разних одељења војне управе, сви ђенерали и адмиралци Шветски и Норвежски, лица, која су добила три пута академијску награду и нај-после лица, која се одликују трудом око усавршавања војних наука. Број чланова овог реда није опредељен. Чланови другог реда су лица позната својим делима особито у наукама које има академија да усавршава; ових не може бити више од 120 и по струкама ово-лико их има:

Пешака	24.
Коњика	12.
Артиљеријста	24.
Фортификатора.	12.
Топограва.	9.
Морнара.	24.
Администратора.	12.
Правника.	3.

Ових чланова никад не може бити мање од трећине.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Број странаца је неограничен и они се бирају од људи, који су ма чиме стекли себи велико име у војсци.

На управи стоји председник и потпредседник који се бирају сваке године, и секретар, који се бира на пет година; осим тога бирају се сваке године шест извештача и шест чланова за: Тактику, Артиљерију, Фортификацију, Топографију, Морнарство, и Администрацију са правним наукама. Избори се чине у скупштини свију чланова тајним богатирањем.

Поменута лица чине цензурни Комитет, који прегледа и оцењује сва дела, која Академији долазе. Најтежа је задаћа извештача, јер они прате сваки корак у својој струци и јављају о томе скупштини академије. Осим цензурног комитета има још административни савет и уреднички комитет, који уређује и издаје записнице и лист Академијски.

Академијске скупштине држе се у Штобхолану сваког месеца осим Јуна, Јула, и Августа. На тим скупштинама бирају се чланови, извештачи читају своје извештаје, подносе се оцене дела послатих Академији и читају се разни састави. Сваки нови члан дужан је при ступању у Академију, да говори о ма каквом војном питању; сви чланови дужни су, да се брину о унапређивању војног образовања и да подносе академији резултате своје радње; сваки члан, који је ма где у рату био, дужан је, да поднесе нацрт операција, у којима је учествовао.

Годишње скупштине држе се 12. Новембра. Ту се подносе извештаји о администрацији академије, читају се расправе поднешених састава, раздају се за

велике заслуге медаље од бронзе а у особитим приликама и златне; најпосле објављују се задатци за конкурсе у идућој години. Но осим тога примају се и састави написани и по слободно изабраној теми. За 1869. год. шветска Академија поставила је ове задатке:

1. Утицај ручног ватреног оружја на Тактику.
2. Које је ватрено оружје најудесније за шветску коњицу.
3. Треба ли, да су простија егзерцирна правила и шта треба да се измени услед новог оружја.
4. Од каквог су утицаја разни калибри на употребу пољских топова.
5. Докле може ићи разнообразност у материјалном делу пољске артилерије.
6. Шта условљава потребу утврђивања престалнице.
7. Који је најзгоднији распород утврђења на таласастом земљишту, кога има доста у Шветској, нарочито к југу од Штокхолма.
8. Према савременом стању војне вештине какве услове треба да задовоље инжинирске трупе и у колико те делове може испунити шветска Инжињерија.
9. Како треба да су постројене железне белендаже за градску артилерију.
10. Које су најтачније опредељене висине на Скандинавском полострову и у колико оне могу послужити, да се изрази пупчатост Шветске.
11. Како треба да се уреди санитетска струка шветске војске за ратно доба, и каква би организација за њу најзгоднија била.

12. Какви су топови у садање доба најзгоднији за оружање прибрежних утврђења и флоте (шветске.)

13. У колико и како могу подводне мине при савременом стању тога питана да послуже за обрану шветских обала.

14. Од каквог су значаја у последње доба предлагани пројекти народне војске, и у колико би се шветска могла поуздати на такав од бранителан систем.

15. Од каквог утицаја на војно изображење може бити општа војничка обвеза.

Решења тих задатака треба да је поднети најдаље у Августу ове године,

Ми смо изнели овде све те задатке само зато, да би се видело, како заиста практичан правац има шветска академија: сви ти задатци тичу се питања савремених а у исто доба непосредно шветске војске. У теориска па и у војно — историјска испитовања шветска се академија врло ретко упушта; она је у неколико и саветодавна установа при војном министарству; и заиста многе идеје, које је академија расправљала, шветско је правитељство усвојло и остварило. Не мање важан је значај академије и као органа за ширење образованости међу војницима; и да не говоримо о томе да академија изазива и побуђује офицере на рад, она много помаже ширењу војничких знања и својим седницама, које су јавне и још више својим делима, међу којима је на првом месту војнички журнал, који сваког месеца излази а уређује га секретар академије ђенерал Газелијус.

Налие на шветску основало је правитељство италијске републике 1802: год. једну војну академију у Милану. Но ова академија није била дугога века и не обележивши свој живот никаким особитим делом, распала се, кад су Аустријанци овладали Ломбардијом и Венецијом.

Прелазећи на „војно-научне задруге“ да се задржимо најпре код најстаријега и најразвијенијега друштва — Инглиског.

1831. год. неколико инглијских официра, који су учествовали у Наполеоновим ратовима, образовали су у Лондону под заштитом краља Вилхелма IV. дружину названу „Gne Nagal anb Militaru Dilragu and Mizeum: у почетку дружина та имала је задатак да негује науке и вештине уопште, но доцније делокруг јој се сузјио ограничивши се само на чисто војне предмете и најпосле добивши име „Royal United Tervice Institution,“ поставила је себи за циљ, да унапређује једино војна знања и науке. У том виду дружина та постоји и данас и штатути су јој одобрени краљицом виџторијом 1860. год.

У почетку дружина се издржавала једино од улога чланова и добровољних прилога; но од 1857. год, влада јој издаје помоћ, која је у почетку била 400 а од 1865. год. 600 фунти штер. и та сума по пола пада на буџет сувоземске и морске војске.

Главна је циљ друштва унапређење војске и флоте и ширење знања и литературе. Циљ се та достиже: завођењем особитог листа, војно-научним беседама, прикупљањем оружја свију народа и особитог музеја, који је главно хранилиште травеја и уопште разних

предмета у рату добивених, исто тако ту су и збирке и свију нових изналазака и усавршавања.

Друштво је под заштитом краљичином. Има почесних редовних и привремених чланова. Почасни су чланови принчеви, војници, који имају великих и особитих заслуга за отаџбину, лица која друштво материјално помажу и, по своме положају скоро сви министри.

Редовни чланови бирају се балотирањем и без балотирања, Без балотирања примају се за чланове друштва краљевски принчеви, Лордови, графови, гувернери колонија, официри војске и флоте, војници флоте, народње војске, јоманри (милицијска коњица) и својевољци. Бало тирањем бирају се официри у оставци и лица која су служила или и још служе у војном министарству.

Најпосле за привремене чланове опет балотирањем примају се млади људи који су кандидовани за официрски чин и уопште сви који мисле, да служе у војсци или на флоти.

Осим тога има почасних и дописних чланова.

За почастне чланове могу бити примљени; људи, који друштво материјално помажу, па и женске, које су што друштву жртвовале, знатнији Инглези, чланови дипломатског тела налазећи се у Лондону; осим тога, по предлогу посланика примају се и странци за почастне привремене чланове на три месеца, но рок овај може се и продужити. Најпосле официри странски примају се такође у друштво за почастне и дописне чланове.

Лице, које служи у војсци и члан је друштва, ако из војске буде отпуштено за ма какву погрешку,

која се тиче части, одма се изкључује и из друштва.

Сви чланови осим почасних и дописних при ступању у друштво полажу одма по једну фун. штер; годишњи у лози су двојаки — фунта и 10 шилинга; ко плати фунт штер, Добија бадава журнал друштвени; ко плати 10 шилинга добија само рачуне о администрацији друштва.

Осим тога може се место годишњег плаћања положити у једанпут 10 или 6 фун.

1864. год. друштво је имало 3902 члана а годишњи улози изнели су суму од 2425 фун. и 17. шилинга; осим тога напред плаћених улога 478 фун. дакле цео годишњи приход за 1864. год. био је 3694 фун. 5 шин.

Дружином управља председник, 12 подпреседника и савет од 24 члана председник и чланови савета бирају се на скупштини друштва; потпреседнике именује савет и они се сматрају као његови чланови. Савет именује себи секретара, благајнике и друге званичнике. Сваке године мења се трећина чланова савета.

Главна скупштина држи се једанпут у години, у прву субату месеца Марта; осим тога може се сазвати ванредна главна скупштина, ако то захтевају најмање 24 члана. Главна скупштина прегледа администрацију друштва; она бира чланове управе и прегледну комисију од три члана, која прегледа све рачуне друштвене.

За научне цељи држе се нарочити скупови или беседе, где могу доћи сви чланови друштва. Скупови ови сазивају се онда, кад се довољно материјала прикупи. На тима скуповима обично који од чланова чита

какав свој састав, па се после оцењује пошто је прочитано; сав разговор (дебате) на тима скуповима записују стенографи па се после све печата у Журналу заједно са прочитаним саставом. Журнал излази од 1858 сваке године у великој књизи од 400—500 страна; за њ се плаћа два шилинга.

Да би имали појма о предметима, кајима се друштво занимало, изложи ћемо овде питања, која су на скуповима друштва 1864. год. претресана:

1. О морској артилерији
2. Осматрање на Ајеростатима (Луфтбалон).
3. О употреби паре за руковање топовима великог калибра.
4. Лађе оклопнице, користи и недостатци њихови.
5. О утицају торбе и одећа на здравље пешака.
6. О болестима у војсци.
7. О изложбама при пуковима.
8. Обрана Снитгеда.
9. О нетачности гађања жлебног оружја.
10. Употреба електричког телеграфа при маневровању војних бродова.
11. Поправка и чишћење подводних делова на бродовима.
12. О обвезама официра у рејименти.
13. О лађама оклопницама у односу на теорију њиховог постројавања.
14. О војној гимнастици.
15. О грађењу утврђења војском.
16. О пушци Маџ-Шторма.
17. О усавршавању пешачких правила егзерцирних.

18. Употреба ливеног челика за израду оруђа и муниције.

19. Железњаци у Стратигијском одношењу.

20. О памучном баруту.

Осим беседа, на којима се воде војно научни разговори, друштво има и нарочити музеј, који је отворен сваки дан осим недеље. Друштво има и своју библиотеку од 15.000 свезака; она је увек члановима отворена.

Друштво има сада велику кућу, у којој је богати музеум подељени на пет одељења: 1. библиотека и кабинет за читање; и одељења: 2, војно, 3, морско, 4, етнолођијско и старинарско и 5, природних наука. Библиотека се дели опет на три одељења: а, хранилица књига, рукописа и медаља заузима три велике собе; б, топографски кабинет; в, кабинет за читање. Војно одељење дели се опет на двоје: а, збирка модела запрема три собе и б, збирка оружја и машина шест соба и две галерије; ту има образаца разног оружја из свију крајева света. Б остала одељења (3) музеума такође су врло богати.

Дружина ова у Инглиској је у великом поштовању: сви знатнији људи, књижевници и представници благородства чланови су друштва а многи од њих били су или су још и сад чланови савета друштвеног. Зато све нове изумеовине подnose се пре свега друштву, које им често у казује своју учевњачку заштиту. На скупове друштвене стиче се увек врло много света и премда оно по своме уставу не даје никакве награде ни медаље, опет зато увек има довољно састава за прочитавање. Свака висока цена да буде

члан друштва и да користи својим трудом општем напретку и просвети.

Налик на Инглиску „војно-научну задругу“ образоване су у много мањој мери дружине у Швајцарској, Прусији, Хсландији а у последње доба и у Аустрији и Баварској.

(ПРОДУЖИЋЕ СЕ).

Уписницима војиновим.

Ево десет месеци прође, а нека господа уписници још неплатише војина. Уредништво је принуђено било чешће да шиље разносача и да моли да се претплата положи. И нека господа дадоше и хвала им; ал многи говораху разносачу, да ће сами уреднику дати или послати; па бар да тако урадише, ни по јада, ал ни до данас недобисмо новаца. Уредништво — нека му се незамери — ево доведено је дотле, да мора и опет овим путем подсећати ту господу, да изволе новце за војина послати. Има много пријатеља, који без мејанције рачуне склапају; ал нека верују та господа барем то: да војин има дужника и од шест година, па дакле да и рачуни другачије стоје. — Молимо дакле свакога, који војину дугује, да што пре новце пошље; уредништво нежели, да их поименце опомиње.